

RAD ARHIVSKOG SAVJETA NR HRVATSKE U 1958. GODINI

Na svom zasjedanju u 1958. godini, održanom 15. IV., raspravljao je AS slijedeća pitanja: 1. Perspektivni plan izdavačke djelatnosti arhivskih ustanova; 2. Evidencija registratura na području NR Hrvatske; 3. Nacrt pravilnika o instruktorskoj službi; i 4. Nacrt pravilnika o otkupu arhivalija.

Ad 1) Ponovno je naglašena potreba, da sve arhivske ustanove izrade prijedloge dugoročnih perspektivnih planova za publiciranje građe iz svojih fondova, s potrebnim obrazloženjem i mišljenjem o načinu publiciranja predložene građe. Pri sastavljanju planova da konzultiraju stručna udruženja, historijske institute i širi krug istraživača, koji poznaje građu odnosno arhiva. Na temelju tako razrađenih pojedinačnih planova bi zatim AS prišao redigiranju općeg perspektivnog plana za cijelo područje NR Hrvatske, te postupio dalje u smislu svojih zaključaka iz god. 1957. (Vidi »Arhivski vjesnik« sv. I. Zagreb 1958. str. 587—588).

Ad 2) Naglašena je potreba, da se po uzoru na već provedenu evidenciju registratura u NR Srbiji, isto učini i za cijelo područje NR Hrvatske. Posebna komisija će izraditi sav potreban anketni materijal, koji bi se razaslao svim organima vlasti, ustanovama, privrednim i društvenim organizacijama, koje će se anketirati. Akciju bi trebalo popratiti okružnicom Izvršnog vijeća Sabora NRH, kojom bi se ukazalo na značenje i ozbiljnost evidencije. Organizaciju ove akcije bi imao preuzeti Državni arhiv NRH u Zagrebu, koji bi je proveo i na područjima onih kotareva gornje Hrvatske, gdje još ne postoje regionalne arhivske ustanove, a ne samo u okvirima svoje stvarne nadležnosti. Inače će akciju provoditi regionalni arhivi, svaki na svom području. Ove prijedloge je kasnije potvrdio republički Savjet za kulturu i nauku time, da se akcija provede u toku 1959. godine.

Ad 3) Uočena je potreba osnivanja arhivske instruktorske službe u okviru republičkog Savjeta za kulturu i nauku. Prodiskutiran je i prihvaćen nacrt »Uputstva o vršenju instruktorske službe za arhive u NR Hrvatskoj« (vidi prilog I), koji je nacrt kasnije odobrio Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske (br. 2385-1 od 8. VII. 1958.), pa je time ovo uputstvo stupilo na snagu.

Ad 4) S obzirom na razne negativne pojave, koje se javljaju kod otkupa arhivalija, a naročito u vidu oblika nepoštivanja zakonskog propisa o pravu preče kupnje sa strane arhivskih ustanova, i to pravu »nadležnog« arhiva na teritoriju, gdje se nalazi prodavalac (čl. 6. Općeg zakona o arhivima), pa nabijanja cijena, nepoštivanja arhivske građe kao spomenika narodne prošlosti i kulture, i sl. AS je uzeo inicijativu za donošenje jednog pravilnika o otkupu arhivalija. Prodiskutiran je i redigiran nacrt takvog pravilnika, te upućen republičkom Savjetu za kulturu i nauku na dalji postupak odobrenja. Nacrt naglašava potrebu poštovanja propisa čl. 6. Općeg zakona o arhivima; predviđa osnivanje jedne komisije za otkup arhivalija pri republičkom Savjetu za kulturu i nauku, imenovanu od tog Savjeta, a čiji bi zadatak bio da za svaki otkup daje mišljenje o visini otkupnine, te prijedlog o tome, u koji arhiv da se smjesti otkupljena građa, s obzirom na principe provenijencije i integralnost arhivskih serija i zbirki.

Zaključci AS-a, potvrđeni od republičkog Savjeta za kulturu i nauku, dostavljeni su svim arhivskim ustanovama. Bilo bi svakako korisno, da te zaključke prouče i organi društvenog upravljanja pojedine arhivske ustanove, pa da i oni pomognu u njihovoj realizaciji.

Bernard Stulli

U P U T S T V O

O VRŠENJU INSTRUKTORSKE SLUŽBE ZA ARHIVE U NR HRVATSKOJ

1. Radi ostvarivanja općeg nadzora nad radom svih arhivskih ustanova na području NR Hrvatske, Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske formira instruktorsku službu.

2. Zadatak instruktorske službe jeste:

- da pruži arhivskim ustanovama i narodnim vlastima pomoć, pri rješavanju svih problema arhivske službe na terenu,
- da pomogne upravama arhiva i organima društvenog upravljanja na razvijanju i unapređenju njihovog stručnog rada,
- da pomogne organizaciju i razvoj novih arhivskih ustanova,
- da pružanjem stručnih savjeta doprinese ujednačenju rada i poštivanju opće usvojenih postulata arhivske teorije i prakse.

3. Instruktorska služba razmatra rad i stanje arhiva te posebno utvrđuje sljedeće:

a) kako je sprovedeno čuvanje i zaštita arhivske građe da li se ona čuva s dovoljno znanja i pažnje, te kakovo je stanje prostorija u kojima je smještena,

b) kako se vrši vanjska služba, kako se sprovodi nadzor nad registraturama i da li postoje poteškoće pri vršenju nadzora pri izlučivanju i predaji materijala,

c) da li je pravilno sprovedena organizacija rada u arhivu,

d) da li zadovoljava stanje stručnog kadra obzirom na potrebe, njihov broj i stručnu spremu,

e) kakovo je opće stanje fondova i zbirki,

f) da li se sprovode zakonske odredbe i drugi propisi koji se tiču arhivske službe, da li se pridržava uputstava nadležnih organa, te kako se sprovode zaključci organa društvenog upravljanja.

4. Instruktorsku službu u arhivima vrši Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske preko instruktora, koji se određuju prema potrebi iz redova arhivskih stručnjaka iz bilo koje arhivske ustanove u našoj Republici, a na prijedlog Arhivskog savjeta NR Hrvatske.

5. Arhivski savjet NR Hrvatske predložit će Savjetu za kulturu i nauku NR Hrvatske, za obavljanje instruktorske službe, one osobe iz redova arhivskih stručnjaka, koje posjeduju stručnu spremu, ističu se svojim radom i koje svojim autoritetom, znanjem i iskustvom mogu doprinijeti unapređenju arhivske službe.

6. Za izvršenje zadataka iz točke 2., i 3. ovog Uputstva, Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske upućuje u pravilu jednog instruktora. Po izvršenom zadatku prestaje njegov mandat.

7. Pregled arhiva obaviti će se najmanje jedamput u dvije godine. Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske može odrediti pregled arhiva u izvanrednom slučaju, te će tada naznačiti mjesto, vrijeme i zadatke, koje treba izvršiti.

8. Uprava arhiva je dužna, da instrukturu pruži sva obavještenja i podatke potrebne za uspješno izvršenje zadataka.

9. O svojem nalazu instruktor će upoznati upravitelja arhiva, ukazati na nedostatke, upoznati ih sa savremenim metodama rada u arhivu i predložiti mjere za unapređenje rada.

Instruktor je dužan utvrditi eventualne nepravilnosti u radu i o tome obavijestiti pored Savjeta za kulturu i nauku NR Hrvatske i neposredni nadležni organ vlasti.

Instruktor može predložiti izravno shodne mjere, da se isprave ili predusretnu nepravilnosti u radu, koje mogu uzrokovati štetu. Instruktor može, ako smatra potrebnim, da traži intervenciju NO-a.

10. Po obavljenom pregledu arhiva, instruktor će sastaviti zapisnik sa podacima o rezultatima svog rada. U zapisnik će unijeti konstatacije o nadeonom stanju s danim uputama, te prijedloge što je potrebno izvršiti, da bi se unaprijedio rad ustanove. Prijedlozi će biti posebno ispisani u dodatku zapisnika, oboje u dva primjerka. Uz zapisnik može doći i obrazloženje direktora arhiva, pogotovo u slučaju,

kad se on ne slaže s primjedbama instruktora. Zapisnik će potpisati pored instruktora i upravitelj pregledanog arhiva.

Nakon objavljenog pregleda instruktor će predati nalaze stanja Savjetu za kulturu i nauku NR Hrvatske. Tom će priložiti zapisnik s eventualnim priložima. Drugi primjerak zapisnika dostavit će direktoru arhiva, koji će nalazom upoznati organ društvenog upravljanja ustanove i nadležni NO.

11. Ukoliko se upravitelj arhiva ne slaže s primjedbama instruktora, iznijet će razlike u mišljenju pred organ

društvenog upravljanja svoje ustanove, a zaključke savjeta arhiva dostavit će se Savjetu za kulturu i nauku NR Hrvatske, koji će donijeti meritorno mišljenje.

12. Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske namirit će iz svog budžeta putne troškove instruktora, u smislu postojećih propisa o putnim troškovima.

U slučaju, da neka arhivska ustanova ili koji organ upravne vlasti zatraži pregled ili instruktažu, troškove puta snosit će dotični arhiv ili organ upravne vlasti.

IZ DRŽAVNOG ARHIVA NR HRVATSKE U ZAGREBU

Pregled rada u 1958. godini.

I. Vanjska služba

U svrhu organizacije vanjske službe, kontrole rada opadnih poduzeća, izrade kartoteke važnijih registratura, kontrole nad tim registraturama, te poslova škartiranja i preuzimanja registraturne građe, izvršeno je ukupno oko 70 posjeta i uvidaja kod raznih ustanova i privrednih organizacija. Posebna je brig-a vođena kontrolom nad registraturama stranih banaka, u likvidaciji. Od važnijih poslova škartiranja, izvršenog uz pomoć i suradnju ove ustanove, spominjemo one kod: Generalne direkcije JŽ — Kontrola prihoda; Industrije lokomotiva »Đuro Đaković«; Tvornice »Prvomajska«; Drvnog industrijskog poduzeća »Novoselec«; Željezničkog transportnog poduzeća u Zagrebu.

Veći broj spisa, odnosno konvoluta spisa, o agrarnim odnosima, izdavan je na posudbu raznim organima državne uprave i sudstva. Uz to je izrađen i niz elaborata o raznim pitanjima vanjske službe.

Uglavnom je dovršena kartoteka svih registratura, koje spadaju u nadležnost ovoga Arhiva, a služit će kao osnov daljnjem sistematskom radu vanjske službe. Započete su pripreme i izrađeni potrebni (početni) elaborati za izvršenje evidencije registratura na cijelom području NR Hrvatske. Da bi se rad

vanjske službe dovoljno efikasno razvijao potrebno je referentu — arhivistu dodijeliti još barem 2 arhivska pomoćnika.

II. Preuzimanje građe

1) Restitucija od Mađarske: oko 80 kartonskih kutija i 19 omota t. zv. »Komorskih spisa«, nešto filmovane građe i 11 svezaka jevrejskih matičnih knjiga;

2) Dva manja poklona građe obitelji Vernić i V. Lisinskoga;

3) Preuzeti su dijelovi registratura biv. Banskog stola, biv. Stola sedmorice, biv. Tvornice Braće Švečik i Okružnog suda u Zagrebu;

4) Dva manja otkupa — nešto ehovskih spisa i nešto spisa i korespondencije baruna Rodića.

Od dosta starih registratura, koje bi trebalo preuzeti, Arhiv nije preuzeo ništa osim navedenog pod 3) i to zbog pomanjkanja spremnog prostora, što je najteža prepreka za uspješan rad ove ustanove.

III. Sređivanje građe

a) Rad na starijoj građi:

1) Dovršeno je sređivanje skupina »Acta buccarana« i »Acta Officii dioecisani«.